

Omkring 275 fågelarter har observerats. Av dessa häckar ett 90-tal inom berget. De vanligaste är lövsångare, bofink, koltrast, ringduva och rödhake. Ofta svävar kråkfåglar omkring berget. Bland dessa uppträder numera också korpen som under många år saknades på Kullaberg. Bland rovfågeln förekommer ormrör och sparvhök. Särskilt efter stormar dyker ovanliga havsfåglar ute ifrån Atlanten upp vid Kullaberg t ex stormfågel, havssula, labb och tretäig mås.

Både snok och huggorm finns på Kullaberg. Vidare är ödlor vanliga. Grodor trivs i kärrmarkerna.

Det lägre djurlivet på Kullaberg är väl undersökt. Såväl insekter och spindlar som snäckor och sniglar förekommer med många arter varav flera ytterst sällsynta. Särskilt branternas krattskogar med ek och lind hyser många lägre djurarter. På sydbranterna finns t ex tapetserarspindeln, den enda släktingen till fågelspindlarna som finns i Norden.

Nutidshistoria

Även om Kullaberg besökts och skildrats av flera resenärer tidigare - den mest kända var Carl von Linné - kom turismen till berget först under 1860-talet. Resor började då organiseras och ägaren till Kullagården kom att driva denna som en gästgivaregård. Under 1870-talet övergick gården och därmed hela Kullaberg i Krapperups ägo. Turismen fortsatte emellertid och ökade efterhand i omfattning. I stor utsträckning var det danskar och tyskar som besökte berget. Mölle utvecklades till en betydande turistort och då Kullagården brann ned år 1900 lokaliserades hela turistverksamheten till Mölle. Det var under denna tid olika platser på Kullaberg fick de romantiska namn som ännu i dag används (Kullamännens grav, Waldemarsgrottan etc). Inte minst på grund av trycket från turisterna utbjöd ägaren till Krapperup den yttersta delen av berget till salu. För att rädda Kullaberg bl a från utländska täktexploatörer ingrep Skånes naturskyddsförening. En insamling

KULLENS FYR

Längst ut på spetsen av Kullaberg högt uppe på klipporna (78.5 m ö h) reser sig Kullens fyr. Den är byggd år 1900 och är Skandinavien starkaste fyr med 3,8 milj normalljus. Fyrplatsen har gamla anor ända från 1500-talet. Den första fyren bestod av en hängande järnkorg, i vilken eldades med ved eller stenkol. Kullens fyr är öppen för besökande.

HIMMELSTORPSGÅRDEN

Inramad av lummig lövskog ligger den fyr-längade korsvirkesgården Himmelstorp på slutningarna av Östra Kullaberg. Gården omnämns 1491, men de nuvarande byggnaderna, som är förklarade som byggnadsminne uppfördes under 1800-talets förra hälft. Kullens hembygdsförening förvaltar gården och besökare är välkomna att bese interiören 15 maj - 1 september. Midsommarfest firas på traditionellt sätt den 23 juni och höstagille den 17 augusti. Kaffe och läsk serveras (större sällskap bör boka i förväg)

Anno 1900

anordnades vilken ledde till att Västra Kullaberg fram till Djupadal förvärvades 1914 och sedan förvaltades av Aktiebolaget Kullabergs natur fram till 1997. Då såldes området till Naturvårdsverket och staten, varvid huvudansvaret för förvaltningen övergick till Länsstyrelsen. Västra Kullaberg avsattes 1971 formellt som naturreservat.

Den östra delen av berget stannade kvar i Krapperups ägo. Detta område blev naturreservat 1965. Två år senare överförde friherre Gustaf Gyllenstierna Krapperups borg med omgivande park samt östra delen av Kullaberg till en förvaltande stiftelse, Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen.

Efter andra världskriget upphörde Mölle som mondän turistort och strömmen av besökare till Kullaberg avtog. I dag är emellertid naturreservaten på Kullaberg de mest besökta i landet. Mer än 300.000 besökare passerar årligen vaken på Västra Kullaberg och totalt besöks berget av flera hundra tusen till. Hela berget är ett öppet strövområde. Skötseln är bl a inriktad på att öka arealen lövskog samt återskapa en del av fåladsmarkerna. På Västra Kullaberg bedrivs en intensivare skötsel med särskild hänsyn till naturvetenskapliga och kulturhistoriska värden.

Strövstigar

De viktigaste strövstigarna finns markerade med färgsymboler. Två huvudstigar går från Arild till Fyren eller omvänt. Den röda stigen är relativt lättgången och är belägen på sydslutningarna medan den mera krävande blå stigen följer nordstuden. Huvudstigarna är på jämna mellanrum kopplade med gula tvärstigar, vilka underlättar rundvandringar. Naturen på berget och i anslutning till stigarna skildras i en särskild guide, som säljs på ett flertal platser kring och på berget.

Förvaltare

Länsstyrelsen i Skåne län och Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen.

Produktion: Länsstyrelsen i Skåne län

Text och foto: Lars Pahlsson

Äldre foto: Peter P Lundh

Repro och sättning: AmuHadar Prepress, Malmö

Reviderad upplaga 2009

Kullaberg ligger ytterst på Kullahalvön i nordvästra Skåne, mellan Skälderviken och norra inloppet till Öresund. Vägförbindelserna dit är bra med goda anknypningar till E4 och E6. Parkeringsplatser finns i Mölle, Arild och i själva reservatsområdet.

Kom ihåg!

- * skada inte mark och bergväggar
- * plocka inga blommor och bryt inga kvistar på buskar och träd
- * visa hänsyn mot både människor och djur
- * håll hunden kopplad
- * tälta inte och ställ inte upp husvagn inom reservatet
- * eldning/grillning är endast tillåten på anvisad plats. Vid torrt väder kan totalt eldningsförbud utlysas.

De särskilda bestämmelser som gäller inom reservaten - något olika för Västra och Östra Kullaberg - anges på skyltar som finns uppsatta vid infarter och stigar.

Kontaktinformation

naturum Kullaberg - utställning & information

042-34 70 56

naturum.kullaberg@lansstyrelsen.se

Kullaberg naturreservat

Blåkullavägen 6-6

260 42 Mölle

www.kullabergsnatur.se

naturum[®]
Kullaberg

Ytterligare information

Länsstyrelsen i Skåne län

Miljöavdelningen

205 15 MALMÖ

040-25 22 22, 25 20 00

www.lansstyrelsen.se/skane

Platschef: 042-34 72 01

Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen
Krapperup
260 41 NYHAMNSLÄGE
042-34 40 60, 34 41 90
www.krapperup.se

Höganäs kommun

Stadshuset

263 82 HÖGANÄS

042-33 71 00

www.hoganas.se

Naturvårdsverket
106 48 STOCKHOLM
08-698 10 00
www.naturvardsverket.se

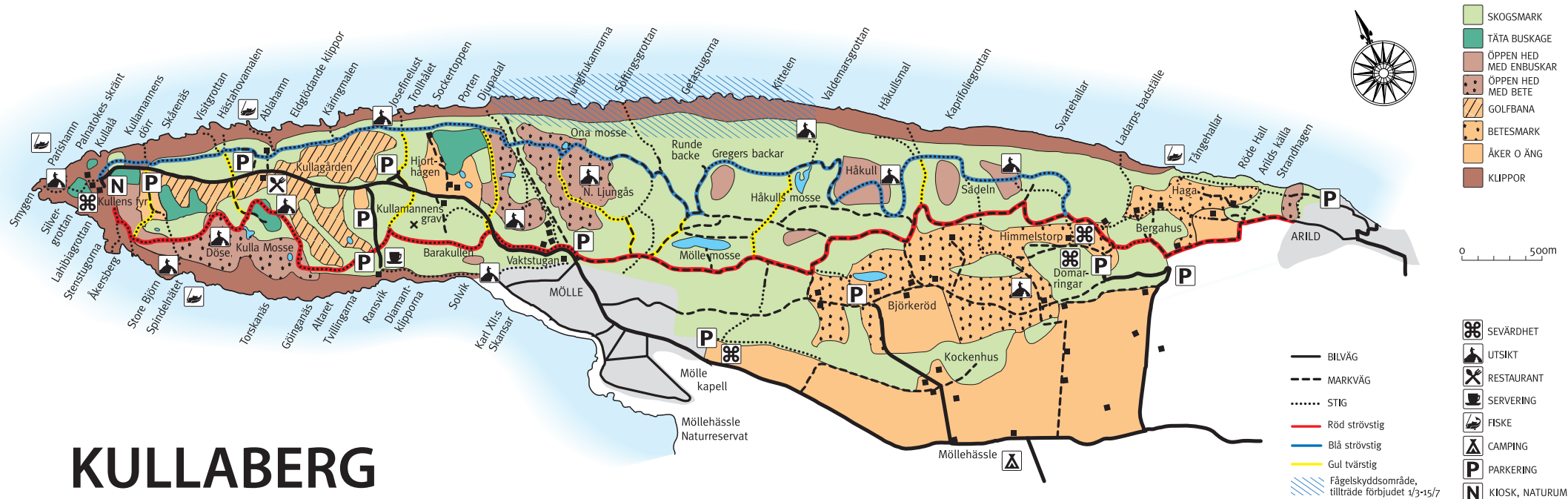
NATURRESERVAT I SKÅNE LÄN

Kullaberg

LÄNSSTYRELSEN I SKÅNE LÄN

Blodnäva vid Ransvik

Hönsbär på nordstupet

KULLABERG

Nästan var man än befinner sig i nordvästra Skåne kan man se Kullabergs silhuett mot horisonten. Berget reser sig markerat med branta stup mot Öresund och Skälderviken och sluttar kraftigt ner mot det flacka slättområdet söderut. Skogar, hedfragment och vilda branter står i stark kontrast mot den i övrigt helt dominerande åkerbygden. Nedanför berget finns de idylliska samhällena Mölle och Arild samt Brunnby gamla kyrkby. Söderut nära stranden av Öresund ligger Krapperrups borg omgiven av vallgravar och en vacker park som är öppen för allmänheten.

Berggrund

Kullaberg består av urberg, huvudsakligen gnejser, helt avvikande från den omgivande slätten som vilar på yngre (lagrade) sandstensbergarter. Gnejserna är rödaktiga till rödaktigt grå, men kan i övrigt variera i utseende. Grova

Bokskog

kristaller av kvarts, fältspat och glimmer kan uppträda. Veckningar och sprickor kan bilda intressanta mönster i berget. De större sprickorna har fyllts ut med svarta till brunaktiga bergarter. Dessa gångbergarter ligger som band huvudsakligen tvärs över berget från söder mot norr och består av amfiboliter och porfyriter. I bergets längdriktning finns gångar med en liknande bergart som kallas diabas eller i en särskild form "kullait". Sådana mörka stråk av bergarter uppträder t ex vid Josefinelust, Käringmalen och vid Diamantklipporna söder om Ransvik.

Terrängformer

Den markerade berggryggen - en s k horst - har bildats genom att två sprickor uppstått i jordskorpan och att berggrunden sjunkit ned på vardera sidan om mellanpartiet. Berggryggen har sedan genomskurits av tvärgående sprickor. Några har vidgats till djupa dalgångar t ex Josefinelustdalen, Djupadal och dalen öster om Håkull. Mellan dalgångarna ligger höjdparter. Från bergets högsta punkt, Håkull, 187 möh, har man en vidsträckt utsikt över omgivande landskap. Näst högst är N Ljungås, 175 m ö h.

En mycket intressant terräng har utformats av havet som ständigt nöter på de ibland mer än 60 meter höga kustbranterna. På grund av spricksystemen i berget och bergarternas varierande hållfasthet bildas där vikar, strandklyftor, klipp tunnlar (Porten), klippöar och skär samt stenpelare eller raukar (Sockertoppen). I vikarna rullar vågorna mängder av stenar mot varandra så att de slipas jämna och runda. Dessa klapperstensfält kallas på Kullaberg för "malar" (Ransvik, Käringmalen, Håkulls mal). Havet har också gröpt ur grottor i bergsslutningarna (Visitgrottan, Josefinelustgrottorna, Söftinggrottan). De är inte särskilt djupa och har bildats när havsytan låg ca 5-10 m högre än nu.

Markhistoria

Ursprungligen torde berget ha varit skogklätt med små kärr och mossar i sprickor och dalar. Med hänsyn till bergets växtgeografiska läge kan man anta att ekskog har varit helt dominerande.

Redan under stenåldern fanns människor på Kullaberg. Rester efter dem har bl a påträffats i grottorna (Visitgrottan). Fornminnen som gravhögar och domarringar (Kockenhus, Himmelstorp, Bränneslyckan) berättar om en fortsatt verksamhet vid och på berget.

Under 1500-talet ålades ägarna till Kullaberg att hålla en fyrbåk längst ut på spetsen. Under denna tid har skogarna troligen kalhuggits och när de första detaljerade kartorna över Kullaberg ritades under 1700-talet var berget så gott som kalt. Bara i anslutning till Kullagård och vid Himmelstorp fanns några sammanhängande men av odling starkt påverkade skogspartier. Bokskog gynnades och insprängd i denna fanns slätterängar och åkrar. I övrigt härskade Ljungfäladen med enbuskar och små kratt av ek och buskar där nöt, får och getter betade.

Vid sekelskiftet 1900 förändrades markanvändningen helt. Nästan hela fäladsarealen planterades med barrträd, huvudsakligen svarttall. Därmed uppstod det skogslandskap som i dag präglar området. De ursprungligen öppna markerna finns bara kvar vid Björkeröds by, inom golfbaneområdet på Västra Kullaberg och på höjder och knallar där spridda fragment av den gamla Ljungfäladen finns kvar.

Efter det att skogarna omkring 1980 blåste ned över stora ytor har fäladsmarker restaurerats både i ett område mellan Kulla mosse och Fyren samt på Norra Ljungås och i Djupadalsområdet. Markerna har hägnats och betas med får och nötboskap (highland cattle).

Nuvarande vegetation

Kullaberg är präglat av en mager och artfattig vegetation. Orsaken till detta är dels den fattiga gnejsberggrunden och dels det tidigare mycket intensiva utnyttjandet av markerna. Undantag utgör vegetationen i anslutning till de näringsrikare gångbergarterna, i fuktstråk och ute på klippstupen. Detta tillsammans med den historiskt skiftande markanvändningen gör Kullaberg till ett mycket varierande område som hyser omkring 70% av alla svenska växtarter utanför fjällen.

Skogar

I tallskogarna finns nästan bara krustätel. Arterna är få. Lokalt uppträder mycket ormbunkar, björnbär och spridda enbuskar. Liknande vegetation förekommer i de äldre granplanteringarna men i de yngre saknas markvegetation helt. Bok- och ekskogen är rikare på örter. Visserligen finns rena krustätelskogar men vitsipporna blommar i backarna på våren och vanligen hittar man också arter som ängskovall, lundarv, gulplister och myskmadra. I dalarna och på gångbergarter uppträder också blåsippor, gulsippor, skogsbingel och ramslök. I några områden finns hålnunneört och mänviol, vilka är stora sällsyntheter. På marken och uppför trädstammar klänger kaprifol och murgröna. Nära branterna ut mot havet övergår ekskogen i knotig krattskog ofta med inslag av ask och lind. I fuktiga stråk dominerar vanligen al, ask och alm.

Ljungfälad-enbuskmark

På torra vindexponerade knallar finns fortfarande rester av den gamla Ljungfäladen. Här växer förutom Ljung, även blåbär, krustätel, färsvingel, stensöta, stenmåra, blodrot och syror.

Över stora ytor har enbuskarna slutit sig till ogenomträngliga snår. Ibland finns en del ormbunkar under dessa, men normalt saknas all annan vegetation bortsett från enbuskarna själva. På de restaurerade fäladsmarkerna dominerar tills vidare krustätel, men efterhand vandrar andra Ljunghedsarter in.

Fuktmarker och kärr

Samtliga fuktmarker är påverkade av torvtäkt. Stora ytor upptas av vitmoss mattor och tranbär, sileshår och ängsvull. Ute i öppet vatten finns säv och kaveldun. Några kärrområden domineras helt av högvuxna starrarter.

Kustvegetation

På vindpinade klippor förekommer enbart lavar. I sprickor och klappersten uppträder dock trift, strandaster och skörbjuggsört.

På sluttningar och berghyllor är vegetationen mycket olika beroende på väderstreck. Nordstupen präglas av gräs- eller Ljunghed med arter som hönsbär och stensöta. Branterna mot söder är mycket artrikare delvis med torrängsvegetation. Där finns tjärblomster, blodnäva, slätterfibbla samt sällsyntheter som rosenlök, glansbräken, kungsmynta och värviol. Den sistnämnda finns bara på Kullaberg och en lokal till i landet.

Djurliv

Havsdjuren omkring Kullaberg är i stort sett de samma som förekommer längs klippstränder norrut längs västkusten. Förutom ett rikt fiskliv finns en rad kräftdjur, sjöborrar, snäckor och musslor av vilka flera arter är stora sällsyntheter.

Bland ryggradsdjuren är kanin och rådjur mycket vanliga. Rovdjuren representeras bl a av räv och grävling.